

94. Tiistaina 26 päivänä marraskuuta 1991

kello 21.45

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ehdotus erään lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään:

1) Ehdotus laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991 3196

Hallituksen esitys n:o 123
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus muutoksista vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon 3197

Hallituksen esitys n:o 98
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikki- päästöjen verottamisesta 3211

Hallituksen esitys n:o 71
Lakialoite n:o 10
Toivomusaloitteet n:ot 75 ja 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

4) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

S.

Hallituksen esitys n:o 180
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

S. 5) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta 3211

Hallituksen esitys n:o 107
Lakialoite n:o 82
Toivomusaloite n:o 1166
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 12

6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 108
Lakialoite n:o 95
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 11

7) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 106
Lakialoite n:o 97
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 13

Esitellään:

8) Ed. Laitisen ym. lakialoite n:o 99 laiksi työsopimuslain muuttamisesta 3212

9) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 100 laeiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 13 §:n ja työturvallisuuslain 9 §:n muuttamisesta „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 123

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s: Viime istunnossa ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdotti silloin hyväksytyn lakiehdotuksen jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös, minkä jälkeen päätetään ed. Riihijärven ed. Vistbackan kannattamana samoin viime istunnossa tekemästä perustelulausumaehdotuksesta.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Jos lepäämäänjättämisehdotus hylätään, tehdään päätös perusteluja koskevasta ehdotuksesta, mutta jos lakiehdotus jää lepäämään, katsotaan perustelulausumaehdotus rauenneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s: Ensin on äänestettävä lepäämäänjättämisehdotuksesta.

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä oleva lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäi-

viin, äänestää ”jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää ”ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on sanottu ehdotus hylätty.

”Jaa” äänestävät edustajat Aittoniemi, Mäkipää, Riihijärvi ja Vistbacka.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson, S.-L. Anttila, U. Anttila, Apukka, Astala, Aula, Backman, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hacklin, Halonen, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalli, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Korkea-aho, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Laine, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Lehtinen, J. Leppänen, P. Leppänen, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, A. Ojala, Paakkinen, Pekkarinen, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, T. Roos, Rossi, Rusanen, Rynänen, Rätty, Rönttynen, Saari, Saastamoinen, Sasi, Seivästö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukkola, Wahlström, Vanhanen, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Väistö ja Zyskowitz.

”Tyhjää” äänestää ed. Kaarilahti.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alho, Antvuori, von Bell, Biaudet, Donner, Gustafsson, Hassi, Hautala, Häkämies, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jurva, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Karhunen, Komi, Korhonen, Koskinen, Kuuskoski, Laaksonen, Lahtinen, Laitinen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtosaari, Liikkanen, Lindroos, Lipponen, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Mäkelä, Niinistö, Näsi, O. Ojala, Ollila, Paasio, Paloheimo,

Pelttari, Pesälä, S. Pietikäinen, Pokka, Pykäläinen, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, J. Roos, Rönholm, Saapunki, Saario, Salolainen, Savela, Savolainen, Skinnari, Suhonen, Takala, Tennilä, Tiuri, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Viljamaa, Vähänäkki ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 4 jaa- ja 122 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 72. (Koneään. 13)

Eduskunta on hylännyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Riihijärven ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 74. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus muutoksista vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 98

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sitten ryhdytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdotat meneteltäväksi siten, että ensin esitellään menot pääluokittain ja luvuittain, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastavine perusteluineen, sen jälkeen mietinnön perusteluissa oleva tulo- ja menoarvion tasapainoa koskeva lausuma ja lopuksi yleisperustelut. Pääluokkia, osastoja ja yleisperusteluja esiteltäessä ei yleiskeskustelua niistä enää sallita, vaan ainoastaan asianomaisella kohdalla ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytä, palautetaan asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Olemme joutuneet — valtiovarainvaliokunnasta riippumattomista syistä — odottamaan lisäbudjetin palautekeskustelua poikkeuksellisen pitkään. Hallitus antoi esityksensä kuluvan vuoden toiseksi lisämenoarvioksi eduskunnalle 11.10.1991. Valtiovarainvaliokunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä lisämenoarvion menojen maatalouspääluokan yhtä lukua ja tulopuolta lukuun ottamatta jo seuraavana torstaina 17.10. Seuraavan kerran valiokunta pääsi käsittelemään lisäbudjettia tasan viisi viikkoa myöhemmin, viime viikon torstaina 21.11.

En lähde arvailemaan kaikkia viivästyksen mahdollisesti johtaneita syitä. Sen tiedän, että valtiovarainvaliokunnasta niitä on tässä yhteydessä turha lähteä hakemaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta saattaisi tietää ehkä jotakin, perustuslakivaliokunta kenties myös. Meillä on tänään hyväksytty kolmannessa käsittelyssä ehdotus maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991, toisessa käsittelyssä vastaavasti ehdotukset laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ja lannoiteverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Nämä esitykset osoittautuivat valiokuntakäsittelyssä jostakin syystä niin pulmallisiksi, että keskustelimme toisesta lisämenoarviosta tässä salissa ajankohtana, jolloin lisäbudjetin sallimien maksusten pitäisi olla jo käynnissä.

Sen tämä prosessi on ainakin opettanut, että hallituksen olisi selvitettävä kantansa antamiensa esitysten sisältöön riittävän ajoissa. Kaikkein ihanteellisinta olisi, jos hallituksen kanta olisi selvillä esityksiä annettaessa. Haitaksi ei eduskuntakäsittelyn kannalta olisi, jos kantaa ei kesken käsittelyn muutettaisi. En puhu nyt lisämenoarviosta sinänsä, vaan edelleenkin jo mainitsemieni lisäbudjettilakien aliallisesta sisällöstä. Kannattaisi harkita, kuinka tähdellistä on tuoda lisäbudjettiesitysten mukana ainakaan kiistanalaisia lakiesityksiä eduskuntaan.

Herra puhemies! Suomen taloudessa ei vielä ole näkyvissä selvää käännettä ylös lamasta. Viiveet talouspolitiikan toimenpiteistä toteutuneeseen talouden tilanteeseen ovat sen verran pitkiä, että vielä toistaiseksi olemme siinä tilanteessa, mihin edellisen hallituksen talouspolitiikka meidät vei. Toki lamassa on myös hallituksista riippumattomien tekijöiden vaikutusta, kuten

Neuvostoliiton-viennin romahduksen seurauksia.

Korkea kustannustaso, vaihtotaseen syvä vaje ja korkeat markkinakorot veivät yritystoiminnan kannattavuuden aivan poikkeuksellisen heikoksi jo viime vuonna. Tänä vuonna tilanne on edelleen kärjistynyt ja esimerkiksi teollisuuden yhteenlasketut tappiot tulevat olemaan lähes 10 miljardia markkaa. Yritystoiminnan ahdinko on ollut päätekijä laman syvenemisessä lähes 30-luvun talouspuolan mittoihin. Työttömyys on ollut jyrkässä nousussa yli 300 000 ihmisen joukkotyöttömyyteen.

Hallitus toteutti ensi töikseen viime keväänä yritysten kustannuksia alentavia toimenpiteitä siinä määrin kuin valtiontalous antoi myöten. Kustannustason korjaaminen jatkui nyt markan devalvaatiolla, kun vaihtoehtona ollut tulopoliittinen sopimus törmäsi teollisuuden pääalojen ammattiliittojen vastustukseen. Devalvaatio korjaa erityisesti teollisuuden kannattavuutta. Yritystoiminnassa olikin jo uhkaamassa suuria katastrofeja ja pelastustoimien takia valtiontaloudelle oli tulossa suuria lisärasitteita.

Nyt on toivoa, että teollisuus, taloutemme veturi, tervehtyy ja pääsemme tulevana vuosina terveyteen kasvuun myös muualla taloudessa. Edellytyksenä on kuitenkin, että saavutettua kilpailukyvyyn paranemista ei tulospimuksissa ulosmitata. Paras vaihtoehto olisi, että tulospimukset syntyisivät nyt pikaisesti keskitetysti. Talouden tilanne ei tule paranemaan nopeasti, eikä uutta jaettavaa löydy vielä ensi talvenakaan, mikäli sopimusten teko sinne lykkääntyisi.

Rahamarkkinat ovat jo selvästi rauhoittumassa devalvaatiota edeltävästä tilanteesta, ja markkinakorot ovat alentuneet. Uskottavan suuruisen kustannustason korjauksen jälkeen onkin odotettavissa, että markkinakorot nyt pysyvät suhteellisen alhaisella tasolla. Tuontihintojen noususta aiheutuvat inflaatiopaineet ovat syvän laman ja tuotteiden heikon kysynnän takia pienempiä kuin hätäisimmissä arvioissa ehätettiin pelätä. Kulutushintojen nousu on viime kuukausina jo hidastunut lähes nollassa, eikä nousun kiihtyminen devalvaation takia nosta hintoja ensi vuonna 4–4,5 prosenttia enempää.

Herra puhemies! Vielä olisin halunnut kiinnittää huomiota kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa sen momentin 50.88 perusteluissa kuin ohimennen esitettyyn toteamukseen. Siinä sanotaan sanataarkasti näin: ”Valtioneuvosto saa hyväksyä omistussjärjestelyjä, joiden toteuttami-

sen edellytyksenä on luopuminen valtion määräysvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä ja Outokumpu Oy:ssä sekä määräenemmistövallasta Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä.”

Momentin perustelujen selvitysosasta käy ilmi, että järjestelyt on tarkoitus toteuttaa pitemmän aikavälin puitteissa ottaen huomioon rahamarkkinoiden tilanteen ja yhtiöiden tuloskehityksen. Tästä huolimatta tai oikeammin juuri tämän vuoksi sopii ihmetellä, miksi tällainen asia tuodaan meille lisämenoarvion kylkiäisenä. Puuttumatta tässä yhteydessä varsinaisesti hallituksen esityksen sisältöön voinee todeta, että valtionyhtiöiden yksityistäminen, josta tässä suomeksi on kysymys, on sen luokan asia, että se ansaitsee perusteellisen keskustelun ihan toisessa yhteydessä. Lisämenoarvioesitysten yhteydessä ei tule tuottaa eduskunnan hyväksyttäväksi merkittäviä periaatekantajoja, joilla on vaikutusta pitkälle tulevaisuuteen. Tässä katsannossa en ihmettele tehtyjä vastalauseita.

Ed. M ä k i - H a k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotenkin hämmästelen, että valiokunnan puheenjohtaja vielä siirtää vastuuta edelliselle hallitukselle eikä toteuta tätä tilannetta kokonaisuudessaan, mikä meillä on. Meillä tänä vuonna budjetin alijäämä tulee jonnekin 30 miljardiin markkaan, ensi vuonna 50 miljardiin markkaan, ja neljän vuoden kuluttua meidän valtionvelkamme on noin 200 miljardia markkaa eli suunnilleen sama, mitä budjetin loppusumma on. Siis tämä tulee vaatimaan todella ankaria toimenpiteitä, eikä vastuuta voi enää siirtää sillä, että joku on joskus jotain päättänyt. Me olemme niin voimakkaalla liukuvalla pinnalla, että me tarvitsemme joko valtion budjettiin erittäin voimakkaita menojen leikkauksia tai sitten meitä kohtaavat erittäin voimakkaat verojen ja maksujen korotukset. Muuta vaihtoehtoa ei ole. Siis me olemme todella karneassa tilanteessa.

Herra puhemies! Minä totean tämän tilanteen vain niin, että jos kertoisimme ensi vuoden tuloja varallisuusveron tuoton 2,5:llä, siis 2,5-kertaiseksi, sitten vasta täytyisi se aukko, mikä meillä valtion tulojen ja menojen erotuksena on. Se on kova tilanne, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, ja vaatisi jonkinlaista uutta asennoitumista, ei riitä sanoa, että se on edellisen hallituksen syy.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja puuttui asiaan, johon meidän ryh-

mämme taholta on puututtu ja tullaan vielä ed. Luttisen toimesta puuttumaan, eräiden valtionyhtiöiden yksityistämishankkeeseen, jonka hallitus on todella tehnyt kuin jossakin arkaluontoisen postimyyntituotteen myynnissä: huomiota herättämättä ja eri lähettäjänimellä, kuten Nikodemus muinoin salaa yöllä. Se ei tunnu oikein hyvältä, ja sen totesi valiokunnan puheenjohtajakin.

Kiinnittäisin huomiota siihen, minkä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja puheenvuoronsa aluksi totesi, että lisäbudjetti on täällä viipynyt merkittävän kauan. Sen on presidentti allekirjoittanut 27. syyskuuta eli päivää vaille kaksi kuukautta sitten. Sopii kysyä, ketä ja mitä tämä viivyttely palvelee ja mitä vahinkoja siitä on tullut. Toivoisin ja olisi aivan korrektiakin, että täällä olisi paikalla enemmän kuin kaksi ministeriä kertomassa, mitä heidän edustamilaan hallinnonaloilla viivyttely on aiheuttanut. Ei ole kovin vaikeata kuvitella, että vahinkoakin on tullut. Kun lisäbudjetti sentään tehdään kesken vuotta ilmenneeseen tarpeeseen, kyllä kahden kuukauden viivyttely on ennenkuulumatonta ja sopimatonta eikä kelpaa esimerkiksi tavasta hoitaa asioita hyvin ja joustavasti.

Ed. T e n h i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Mäki-Hakolalle, edelliselle valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalle, todeta, että elämme budjettivuotta, joka on edellisen hallituksen budjettivuosi. Mutta hyvin lievästi totesin erilaisia seikkoja, jotka vaikuttavat tähän tilanteeseen. Olisin voinut todeta enemmänkin, mutta en halunnut sitä tehdä, koska minustakin on ajateltava eteenpäin. Jos ed. Mäki-Hakola tarkkaan kuunteli puheenvuoroani, hän havaitsi, että siinä todettiin, miten tästä on eteenpäin mentävä tehtyjen talousratkaisujen jälkeen.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Puutun lyhyesti vain muutamaan lisäbudjetin asiaan: valtion velkaantumiseen, suhdannelainoihin, valtionyhtiöiden yksityistämiseen ja asuntoinvestointeihin.

Mittavien lisäbudjettien vuoksi valtiontalouden elvytysvaikutus on kuluvana vuonna mahtava. Valtion menot kasvavat tänä vuonna reaalisesti peräti 11 tai 12 prosenttia. Jo varsinainen budjetti oli liian löysä, ja lisäbudjetit vielä tuplasivat sen kasvun. Budjetin linjauksilta putoaa pohja kokonaan pois, jos lisäbudjetit pyörivät näin valtavissa mittakaavoissa. Budjetin itsensä

tulisi olla mitoitettu niin, että se kattaisi kaiken oleellisen ja lisäbudjettiperinteestä pyrittäisiin eroon. Tämän tyyppiset lisäbudjetit ovat huonoja signaaleja rahoitusmarkkinoille.

Näin valtava valtion menojen kasvu johtaa valtion velkaantumisen rajuun nousuun, ja velkaantumisvauhtiin on hirvittävä. Jo nyt valtio ottaa lainaa miljardin viikossa, ja tämän ja ensi vuoden aikana velan määrä kasvaa näillä näkymin noin 70 miljardia markkaa. Devalvaation vuoksi valtio joutuu ottamaan vielä lisää velkaa pystyäkseen maksamaan kohonneet ulkomaisen velan hoitokulut.

Suomi alkaa olla jo maariski ulkomaisten sijoittajien kannalta, mikä merkitsee sitä, että ulkomaiset rahoittajat asettavat Suomelle kokonaisvelkalimiitin. Kun valtiolla on tietty etu oikeus kansainvälisillä pääomamarkkinoilla, yritysten ja pankkien mahdollisuudet saada ulkomaista pääomaa heikkenevät.

Sitten suhdannelainoista. Yritysten rahoitusasemaa helpottamaan on luotu tilapäinen suhdannelainajärjestelmä. Siihen liittyy kuitenkin kaksi mittavaa ongelmaa. Ensiksikin lainojen tarve ylittää moninkertaisesti niiden tarjonnan, ja toisekseen eri alueilla toimivia yrityksiä ei kohdella tasavertaisesti, koska lähes koko Uudenmaan läänin ja Etelä-Hämeen alueella sekä Turun seudulla toimivat yritykset jäävät tyystin tuen ulkopuolelle. Yritysten alueellinen syrjintä johtuu siitä, että suhdannelainat myönnetään Keran kautta ja Kera taas ei voi jakaa rahoitusta muualle kuin omalle toimialueelleen. Kuitenkin esimerkiksi Uudenmaan läänissä konkurssiin menneiden yritysten määrä on ennätysluokkaa ja työttömyysmäärät sekä absoluuttisesti että suhteellisesti mitaten ovat kasvaneet kaikkein nopeimmin. Koko maan talouselämän kannalta on erittäin vahingollista, jos yrityskeskittymäalueet jätetään suhdannelainajärjestelmän ulkopuolelle. Jos veturi tuhotaan, ei junakaan kulje.

Sinänsä Kera on varmasti paras ja asiantuntevin taho jakamaan suhdannelainoja, mutta juuri suhdannelainojen jakamista ei tule sitoa sen toiminta-alueeseen. Toki Keran toiminta-alue tulee muutenkin laajentaa pikaisesti koko maan kattavaksi, mutta jos tämä hanke ei etene tarpeeksi nopeasti, on suhdannelainojen osalta aluerajoitus kumottava viipymättä.

Kolmanneksi valtionyhtiöiden yksityistämisestä. Periaatteessa minulla ei ole mitään sitä vastaan, että valtionyhtiöt yksityistetään, mutta silloin kun se tehdään, se on tehtävä tyylikkäästi. Olen aivan samaa mieltä kuin valtiovarainvalio-

kunnan puheenjohtaja, että asian esittämistä lisäbudjetin kylkiäisenä ei voi pitää eleganttina menettelytapana. Valtionyhtiöiden yksityistäminen on ison luokan kysymys, koska ne voidaan myydä vain kerran. Siksi yksityistämispäätös vaatisi taustakseen selvää näkemystä teollisuuspolitiikasta ja vähintäänkin teollisuuspoliittisen ohjelman esittämisen eduskunnalle. Lisäksi ei ole mitään järkeä muuttaa julkisen sektorin monopolia yksityisen sektorin monopoliksi.

Yksityistämistä valmisteltaessa on lähdettävä kustakin yhtiöstä itsestään ja katsottava, mikä on kunkin yhtiön pääomarakenne ja rahoitus-tarve. Yksityistämispäätöstä ei voi tehdä pika-huitaisuna lisäbudjetissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, mitä myydään, milloin myydään, millä hinnalla myydään ja kenelle myydään. Yksityistämisaikakohdat on valittava niin, etteivät ne murskaa markkinoita. Muutenkin maassamme on erittäin ohuet pääomamarkkinat, joten hinnat ovat herkkiä suurille volyymin muutoksille.

Toisaalta on otettava huomioon myös se, että valtion vetäytyminen pois taustaomistajan roolista tulee heikentämään yhtiöiden luottokelpoisuutta kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Yksityistämistä arvioitaessa olisi mielestäni oleellista tietää myös, osallistuivatko valtionyhtiöt äskeiseen markkankaatamisoperaatioon ja jos osallistuivat, mitkä ja missä määrin. Yhtä lailla olisi tärkeää saada selvitys myös siitä, miten ympäristöystävällisiä valtionyhtiöt ovat.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä asuntoinvestoinneista. Kysymykseen, mikseivät vihreät ole kannattamassa vasemmisto-opposition esityksiä asuntomäärärahojen lisäämiseksi nyt käsiteltävässä lisäbudjetissa, vastaan jo etukäteen, että tarkastelemme asuntokysymyksiä ensi vuoden budjetin yhteydessä, jolloin niihin voidaan paneutua kokonaisvaltaisesti. Näkemyksemme on, että painopistettä tulee siirtää vuokra-asunto-puolelle. Tavoitteemme on lisäksi, että tyhjä asunnot on täytettävä ennen kuin rakennetaan uusia. Näin voidaan säästää talouden niukkoja resursseja. Tällä hetkellä maassamme on arviolta noin 15 000 uutta asuntoa myymättä ja lisäksi vanhassa asuntokannassa on tyhjänä tuhansia asuntoja.

Ed. Lehtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tietysti hyvä havaita, että kriisitietous näyttää nyt jo ylittäneen oppositionkin tietoisuusrajan. Valtion budjettivaje alkaa todellakin ensi vuodeksi varsinkin olla jo

sitä luokkaa, että meillä ei kerta kaikkiaan ole enää varaa mihinkään suurimittaisiin toimiin tai edelleen paisuttamiseen. Budjettia on saatava pienemmäksi, menot on saatava kuriin ja samalla ymmärrettävä, että tilanne vakavoituu päivä päivältä ja tulisi nyt vihdoin saada yhdistettyä sekä opposition että hallituksen voimat tilanteen korjaamiseksi.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalta osaltani voin sanoa, että luulen, että kriisi on ollut tiedostettu jo aikaisemmin kuin hallituksen piirissä.

Ed. Tenhinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun täytyy todeta, että ed. Luukkainen valtiovarainvaliokunnassa on moineen kertaan ottanut esille asian ja tukenut hallitusta niissä toimenpiteissä, joilla on pyritty tekemään budjetin tasapainottamisen osalta muitakin toimenpiteitä kuin pelkkää velanottoa.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Esitän tässä yhteydessä lisäbudjetista vain kaksi näkökohtaa. Momentin 32.50.88 perusteluissa esitetään valtioneuvostolle annettavaksi valtuudet yksityistää eräitä valtionyhtiöitä. Yksityistämisuunnitelmien toteutusta perustellaan mm. osakepääomarahoitumahdollisuuksien lisäämisellä sekä teollisen rakenteen kehittämisellä, jotka tavoitteet sinänsä ovat hyväksyttäviä. Tapaa, jolla yksityistämistä aiotaan toteuttaa, sekä yksityistämisen ajankohtaa ei ole sen sijaan huolella harkittu. Valtion roolista teollisuusyritysten omistajana ei ole käyty suomalaisessa yhteiskunnassa perusteellista keskustelua eikä asiassa ole kuultu eduskunnan mielipidettä. Lisäksi hallituksella ei näytä olevan näkemystä valtionyhtiöiden tulevaisuudesta. Yksityistämiskaavavilustaan hallitus etenee hätiköiden vaarantaen samalla valtionyhtiöiden tulevaisuuden.

On ollut hyvin mieluisaa todeta, että tässä suhteessa valtiovarainvaliokunnassa näyttävät näkemykset olevan aivan yhteneväiset. Olen valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan kanssa asiasta keskustellut kauppa- ja teollisuusjaostossa, ja olemme kuunnelleet myös asiantuntijoita. On ollut mielenkiintoista todeta, että asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaostossa kävi ilmi, että valtionyhtiöiden osakkeiden myyminen yksityisille nykyisessä suhdannetilanteessa, joka jatkuu saman kaltaisena parisen vuotta, olisi hyvin ajattelematonta ja yleisen edun vastaista.

Osakkeet jouduttaisiin myymään suurin piirtein polkuhintaan.

Tämäkin huomioiden on todella erikoista, että hallitus pitää valtionyhtiöiden yksityistämistä niin kiireellisenä, että asia piti tuoda eduskunnan päätettäväksi lisäbudjetin yhteydessä. Ei siis riittänyt, että se olisi tuotu normaalisti ensi vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä otettavaksi esille.

Jos nyt hallituksen taholta yritetään vakuutella, ettei valtionyhtiöitä ole tarkoitus yksityistää nykyisessä suhdannetilanteessa, sitä on vaikea kenenkään uskoa juuri sen takia, että hallitus on tuonut asian näin huonosti valmisteltuna ja kiireellisenä eduskunnan käsiteltäväksi. Tämä kiire on puolestaan aiheuttanut sen, ettei hallitus ole ehtinyt miettimään yksityistämisesitykselleen juuri minkäänlaisia perusteluja, saati että hallitus olisi valmistellut eduskuntakäsittelyyn teollisuuspoliittisen ohjelman tai jonkin vastaavan, jossa olisi käsitelty perusteellisesti ja riittävän laajasti myös valtionyhtiöiden kehittämistä. Yksin valtionyhtiöiden kehittäminen ei tietenkään tällaisessa ohjelmassa riitä, vaan koko teollisuuden kehittämisen olisi siinä ohjelmassa oltava mukana. Nyt jos koskaan sitä ohjelmaa tarvittaisiin.

Edellä esittämiäni seikkojen vuoksi tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään poistettavaksi lisäbudjetista kohdan 32.50.88, jossa esitetään valtionyhtiöiden yksityistämistä. Sen poiston teemme erityisesti juuri sen vuoksi, että hallituksella olisi mahdollisuus tuoda asia normaalissa järjestyksessä hyvin perusteltuna, jotta se mahdollistaisi sitten myös, kun on hyvät perustelut, niistä keskustelun eduskunnassa, monipuolisen ja laajan keskustelun.

Lisäbudjetin osalta tulemme esittämään toisena kysymyksenä asunto-olojen kehittämisrahoitukseen 200 miljoonan markan lisäyksen aravatuotannon lisäämiseksi, joka olisi erityisesti suhdannepoliittisista syistä mutta tietenkin myös sen vuoksi, että vuokra-asunnoista on kova puute, hyvin tarpeellista. (Ed. Mäki-Hakola: Mistä otetaan varat?) — Ed. Mäki-Hakola, jos asuntotuotantoon lisätään rahaa, se voidaan ottaa lainarahoituksena, joka palautuu valtiolle aikanaan. Kun otamme huomioon, että työllistetään suuri määrä ihmisiä, työttömyyskorvaukset jäävät silloin pois, saadaan työtä ja saadaan asuntoja. (Ed. Lahti-Nuuttila: Ja verotuloja!) — Niin, ja verotuloja tietenkin.

Me emme voi lähteä siitä, ettei myös elvyttäviä toimenpiteitä tarvita. Todennäköistä muuten

on, ed. Mäki-Hakola, että tulopoliittisissa neuvotteluissa tämälapsen asiat ovat esillä. Onpa jopa hallituksen taholtakin kerrottu, että siellä olisi jonkinlaista valmiutta lisätä aravatuotantoon rahoja ensi vuoden osalta ja miksei aikaisemminkin. Tosin tämä vuosi rupeaa olemaan jo lopussa, eli rahaa tällaiseen tarkoitukseen on otettavissa, jos vain haluaa riittää.

Ed. M ä k i - H a k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtion lainanoton suhteen haluan todeta, että näinä viikkoina ja ensi vuoden kaikkina viikkoina meillä on valtion nettolainanoton tarve lähes miljardi viikossa. Tämä tarkoittaa sitä, että jos tästä otetaan toinen puoli ulkomailta ja toinen puoli kotimaasta, joka toinen viikko otetaan kotimaan rahamarkkinoilta miljardi markkaa ja joka toinen viikko ulkomaan markkinoilta miljardi markkaa. Ei ole vaikeaa kuvitella, minkälaiseen tilanteeseen meidän kotimaan rahoitusmarkkinamme ovat joutumassa tällaisen lainanottotarpeen johdosta. Sen takia minä en ed. Luttisen tapaan hurraisi lainkaan lisälainanottotarpeille. Meidän korkotasomme nousee ja lainansaantimme vaikeutuu sekä kotimaassa että ulkomailla. On todella aika todeta, minkälaisessa tilanteessa me olemme, ja lopettaa huutokaupan käynti. Meillä tarvitaan nyt opposition ja hallituksen voimia ehdottomasti lähikuukausina, muuten meidän paha perii.

Ed. V ä h ä k a n g a s : Arvoisa puhemies! Kun edellisen hallituksen aikana käsiteltiin eräitä valtionyhtiöihin liittyviä kysymyksiä, vasemistoliiton taholta vastustettiin sellaisten oikeuksien myöntämistä hallitukselle, että se voisi valtionyhtiöiden omistussuhteita siirrellä ja liukua yksityistämisen suuntaan. Pelkäsimme jo tuolloin, että hyvin nopeassa tahdissa eduskuntaan tuodaan tähän asiaan liittyviä asioita, ja nyt olemme tämän tosiasian edessä.

Minä pahoittelen, ed. Luttinen, että te ette tuolloin uskoneet sitä, mihin ollaan menossa. Toisaalta olen erittäin tyytyväinen, että on löytynyt nyt yhteinen näkemys ja tunnustetaan myös se merkitys, joka valtionyhtiöillä tässä maassa on. (Ed. Luttinen: Näkemys on yhteinen!) — Toivotaan, että on, mutta teillä se on tähän asti ollut valtionyhtiöitä myyvä kanta, ja se on ollut turmiollinen kanta varsinkin aluepoliittisesti.

Hallitus esittää lisämenoarvion perusteluissa, että valtioneuvosto saisi hyväksyä omistussuhteiden, joiden toteuttaminen edellyttäisi sitten,

että luovutaan valtion määräämisvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä ja Outokumpu Oy:ssä sekä määränemistövallasta Valmetissa ja Veitsiluoto Oy:ssä. Aluepoliittisesti nämä asiat ovat erittäin vaikeita, ja niihin on myös reagoitu. Olen tyytyväinen, että ministeri Pokka reagoi nopeasti Lapin kysymyksen tässä yhteydessä ja näin näyttää, että Veitsiluoto Oy:n yltä sellainen uhakuva olisi poistumassa, että se joutaisi myydä, kuten hallituksen taholtakin eräissä lausunnoissa annettiin ymmärtää.

Hallituksen esitys, joka nyt on käsittelyssä, on syytä hylätä. Ei ole oikea menettely, että näin tärkeä teollisuuspoliittinen ratkaisu tuodaan ikään kuin läpihuutojuttuna eduskunnan käsittelyyn. Me tarvitsemme valtionyhtiöitä. Tarvitsemme perusteellisen keskustelun niitten merkityksestä ja tulevaisuudesta sen sijaan, että me laman ohessa nyt innostuisimme niitä halvalla myymään.

Aluepolitiikka on aina ollut valtionyhtiöiden perustamisen ja laitosten sijoittamisen yhtenä tärkeänä osana. Nyt näyttää siltä, että hallitus haluaa luopua valtionyhtiöiden käyttämisestä aluepolitiikan välineenä. Tämä on erittäin valittava ja kielteinen asia.

Valtionyhtiöt on perustettu teollisen toiminnan selkärangaksi kehitysalueilla. Ne on edelleen pidettävässä tässä mielessä valtion käsissä, jotta perusteellisuus säilyy kehitysalueilla. Valtionyhtiöitten ympärille on kehitysalueilla syntynyt myös runsaasti pkt-teollisuutta, ja sekin romuttuu, mikäli valtionyhtiöiden toiminta vaarantuu.

Valtionyhtiöiden merkityksestä ei juurikaan puhuta silloin, kun niillä menee hyvin. Niin on mennyt viimeinenkin 80-luku. Valtionyhtiöt ovat tuottaneet valtiolle enemmän kuin niihin on sijoitettu. Unohdetaan se tosiasia, että jos niillä laman aikana menee heikosti, niin menee heikosti muillakin yrityksillä. Eivät valtionyhtiöt minusta, sikäli kuin minä niitä tunnen, ole huonosti hoidettuja taloja. Jos niille annetaan enemmän johtamisvaltuuksia, niin ne eivät myöskään ole kankeita laitoksia. Niissä on hyvä työväki ja osaava ja asiansa tunteva johto, joitten käsissä ne voivat jatkossakin hyvin toimia.

Me tulemme myös asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä vastustamaan sitä, että valtionyhtiöitä yksityistetään ja tähän liittyviä valtuuksia valtioneuvostolle annetaan.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietintö ei kovin suuria

intohimoja puhumiseen herätä. Se on ihan hyvä asia näin iltamyöhällä. Pariin asiaan haluan puumerkin ryhmän puolesta todeta.

Ensinnäkin asuntotoimeen tarvittava lisämääräraha. Olen hiukan epävarma, en tiedä, miten sen ilmaisisin, mutta minulla on vähän semmoinen tuntu, että tässä maassa ennen pitkää tulee meille aika, jolloin asuntoja ei enää tarvita ja puhutaan asuntojen rakentamisessakin kirvesvarsituotannosta, toisin sanoen rakennetaan asuntoja elvytyksen perusteella, mikä on sellaisenaan hyvä asia, mutta meillä on tällä hetkellä lähes täysi kapasiteetti asuntoja kaikille ihmisille. Ongelma on vain siinä, että me emme saa niitä ihmisten käyttöön syystä tai toisesta. Asuntopula on hyvin harvalla paikkakunnalla todellista. Jos olen väärässä, herra minua armahdakoon, mutta näin minä tunnen sormituntumalla, en asiantuntijana.

Sitten tämä toinen, valtionyhtiöt. Minä en ymmärrä sitä, että valtionyhtiöitä lähdetään myymään tällaisena aikana, jolloin niistä ei saada mitään. Todennäköisesti joudutaan maksamaan. Esitän nyt esimerkin: Jos jokin SKOP myydään johonkin, joudumme maksamaan muutaman miljardin, että joku ottaa sen. Sama on valtionyhtiöissä, Veitsiluodossa jne. Kukaan ei ota niitä ilmaiseksikaan, niistä täytyy maksaa, jos joku ottaa.

Eihän yhteiskunnan kannata myydä mitään, kun on huono aika, paitsi ulkomaalaisille. Jos joku on niin tyhmä, että ostaa, niin minä olen tullut pikkuhiljaa vakaana ulkomaalaisuuden vastustajana siihen ajatukseen, että ulkomaalaiset ilmeisesti osaavat paremmin kuin suomalaiset harjoittaa liiketoimintaa ja saisivat valtionyhtiökin pystyyn. Mutta tällä kertaa yhteiskunta ei saa niistä mitään. Tällä kertaa ei kannata tuollaista riskiä ottaa. Se on täysin järjenvastainen, ihan asiantuntemattomankin kouraan tuntien.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei niitä, ed. Aittoniemi, pidä luovuttaa kenenkään vieraan vallan käsiin, vaikka ne tulisivat ostelemaankin. Kehitysalueiden osalta se on semmoinen tosiasia, että ne pyörittelevät niitä juuri niin kauan kuin niitten hyvä tekniikka myöten antaa ja sitten pannaan rinki kiinni. Se on kehitysalueille enemmän kuin surkea tilanne silloin. Nyt kun maaseutu autioituu maatalouspolitiikan seurauksena, niin minä vain kysyn, ed. Aittoniemi, mihin kymmenettuhannet maaseudun nuoret sijoite-

taan sitten töihin, jos sieltä perusteollisuuskin viedään pois.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheen-
vuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi vähätteli tämän lisäbudjetin merkitystä. Minulla on tässä valtiovarainministerin puheenvuoro 8.10. asian johdosta. Ensimmäinen kappale: "Verotulot ovat edelleen romahtaneet ja työttömyyden hoitamisesta aiheutuneet menot paisuneet ohi kaikkien suunnitelmien." Edelleen: "Ihme on, ellei valtiontalouden vakava tilanne nyt valkene viimeisillekin toiveunissa eläneille." Sitten tämä päättyy: "Heikon tulonmuodostuksen vuoksi valtion verotulot pienenevät entisestään. Valtiontalouden tasapaino heikkenee voimakkaasti. Tulokertymien arvioidaan laskevan noin 7,5 miljardia markkaa." Vielä lopuksi: "Lisäbudjetin tasapainottamiseksi lainanottoa ehdotetaan lisättäväksi 10,9 miljardia markkaa."

Herra puhemies! Tämän jälkeen tilanne on edelleen vaikeutunut. Minä epäilen, että kaikki eivät vielääkään tiedä, minkälaisessa tilanteessa Suomen talous tällä kertaa on. Jos ed. Aittoniemi sanoo, että on hyvä, että tällaisella iltapuhutteella tällainen mitätön asia on täällä käsiteltyssä, niin hänkään ei nähtävästi ymmärrä, mistä on kysymys.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en muista, kuka se oli, joka tuli oikeussaliin seuraamaan oikeusistuntoa ja joutui syytetyksi ja tuomittiin kuolemaan. Se oli jossakin Keski-Euroopassa. Minä olen nyt vähän samassa tilanteessa. Minä en vähätellyt, ed. Mäki-Hakola, lainkaan tämän lisäbudjetin osoittamaa taloudellista tilannetta Suomessa. Minä olen ollut siitä tietoinen jo siinä vaiheessa, kun tämä esitys annettiin eduskunnalle.

Minä puhuin nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä ja siinä puutuinkin vain kahteen asiaan: Asuntotoimesta, esitin näkemyksen, että meillä on riittävästi asuntoja tällä hetkellä, jos saadaan ne käyttöön. Toiseksi olin sitä mieltä, että valtionyhtiöitä ei kannata tällä hetkellä myydä, koska siitä ei ole valtiolle mitään hyötyä. Ajankohta jo on sellainen. Minä katsoisin, että ed. Mäki-Hakola, kun puhui minulle tietyllä tavalla vastauspuheenvuoron muodossa, vaikka puhemiehelle tietysti puhutaan, käsittelee vallan eri asiaa kuin sitä, mistä minä puhuin. En minä vähättele lainoja enkä muuta, mutta se ei parane siitä, jos valtionyhtiöt myy-

dään tai ei. Sillä ei Suomen rahatilannetta paranneta.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut hämmennyt ed. Aittoniemen asutopolitiittisesti kielteisistä puheenvuoroista täällä. Hän käytti aiheesta jo toisen vastauspuheenvuoron. Ed. Aittoniemi suhtautuu vakavasti ja vastuullisesti edustajantoimeensa myös oman vaalipiirinsä kannalta. Tämän vuoksi tahdon vain palauttaa hänen mieleensä mm. niitä jonoja, joita on Pohjois-Hämeessä erityisesti Tampereella ja muissakin kuntakeskuksissa sekä vuokra-asuntoihin että nyt myös asumisoikeusasuntoihin. Eli meidän on aivan välttämätöntä jo asumisongelmien vuoksi lisätä juuri sosiaalista asuntotuotantoa.

Sitten ihmettelen sitä, että ed. Mäki-Hakola nostaa täällä täysin kädet pystyyn näiden taloudellisten ongelmien keskellä. Sosialidemokraatit ovat esittäneet koko ajan ja myös tämän lisämenoarvion vastalauseessa, että me suoritamme valikoivaa elvytystä, ja eräs keskeinen mahdollisuus tähän on juuri asuntorakentamisen ja arava-asuntorakentamisen viereyttäminen. Me tiedämme, että kun rakennus-
alalla työllistetään yksi henkilö, työllistyy kaksi kolme henkilöä muissa elinkeinoissa. Tämä toiminta lisää kysyntää rakennustarviketuotannossa. Asuntorakentamisen elvyttäminen on todella järkevää investointitoimintaa ja työttömyyden vastustamista, ja se lisää myös valtion verotuloja ja vähentää työttömyyskorvausten puolella menoja.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Kauppa- ja teollisuusministeri Juhana talo: Herra puhemies! Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti viime toukokuun alussa työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää yhtiökohtaisesti ne mahdollisuudet ja toimenpidevaihtoehdot, joilla valtionyhtiöiden omistus pohjaa voidaan laajentaa ja/tai joilla valtio voisi kokonaan jopa luopua omistuksestaan. Tämän työryhmän perustaminen ja asettaminen perustui hallitusohjelmaan sisältyvään kannanmäärittelyyn.

Hallitusohjelman teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaa käsittelevässä osassa todetaan sanatar-
kasti seuraavasti: "Julkisen vallan asema elinkeinonharjoittajana arvioidaan uudelleen. Valtionyhtiöiden omistussuhteiden muuttamista selvitetään, jolloin vaihtoehtoina ovat toisaalta omistuspohjan laajentaminen ja toisaalta kokonais-

ten yhtiöiden tai niiden osien siirtäminen ulkopuoliseen omistukseen. Valtionyhtiöiden ja liikelaitosten määräävään markkina-asemaan perustuvia kilpailuetuja karsitaan.”

Tämä työryhmä, jossa KTM:n lisäksi oli edustus valtiovarainministeriöstä, teki selvityksensä ja laati toimenpide-ehdotuksensa tiukan määrääjän puitteissa ja jätti loppuraporttinsa jo elokuussa. On erityisesti huomattava, että työryhmä toimeksiantonsa mukaisesti selvitti ja laati ehdotuksensa omistuspohjan laajentamisen tarpeesta erikseen jokaisen valtionyhtiön osalta niin, että kunkin yhtiön toimiva johto osallistui asiantuntijoina työhön.

Täytyy muistaa, että tämä työ, jonka aloitti edeltäjäni kauppa- ja teollisuusministeri Suominen, alkoi edellisen hallituksen aikana, johon hallitukseen osallistui voimakkaasti myös sosiaalidemokraattinen puolue, joka silloin piti hyvin viisaana tätä toimenpidejärjestelmää ja sitä, että valtionyhtiöiden tulee saada muutakin pääomaa kuin valtion budjettirahoitusta.

Valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamistarpeeseen on kaksi keskeistä, periaatteessa oikeastaan toisistaan riippumatonta syytä.

Ensimmäinen nousee yleisestä yhteiskuntakehityksestä ja talouspoliittisesta kehityksestä. Kehityksen myötä syyt, jotka aikoinaan ovat johtaneet valtionyhtiöiden perustamiseen, ovat pääsääntöisesti poistuneet. Aluepolitiikka on toki se, mikä ei ole poistunut, ja aluepoliittinen aspekti, niin kuin ed. Vähäkangas mainitsi, tulee meidän teollisuuspolitiikassamme voimakkaasti aina säilyttää.

Keskeinen syy kuitenkin valtionyhtiöiden perustamiseen on ollut yhtäältä esimerkiksi energiatalouteen liittyvien peruspalveluiden ja toisaalta teollisuuden perusrakenteen synnyttäminen maahan. Koska tähän tarvittavia pääomapanoksia tai valmiutta niiden sijoittamiseen ei yksityisellä talouselämällä ollut, sijoituksista ja toiminnasta vastaaminen jäi valtion tehtäväksi. Talouselämän kotimaisen ja kansainvälisen kehityksen myötä tilanne on kuitenkin muuttunut niin, että yksityinen elinkeinoelämä pystyy kantamaan omistajavastuun myös nykyisissä valtionyhtiöissä hyvin pitkälle ja pitkällä aikajänteellä katsottuna.

Lisäksi yritysten valtionomistus, ns. sosiaalisoitu yritystoiminta, kohtaa nykyisin etenkin kansainvälisissä yhteyksissä voimakasta vierokuntaa. Yleisesti ymmärretään, että yritysten valtionomistus ei kuulu normaaliin markkinatalouteen. Meillä on näistä sekä konkreettisia että

valitettavasti entistä enemmän orastavia esimerkkejä olemassa.

Toinen syy, joka vaatii valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista, on näiden yhtiöiden rahoitushuollon hoitaminen. On yksinkertaisesti niin, että valtio ei pysty sijoittamaan omistamiinsa yhtiöihin riittävästi oman pääoman ehtoista rahaa. Oikeastaan tästä syystä syntyi niinkin nopeasti kuin lisämenoarviossa tarve ryhtyä asiaa selvittämään, kun oli selvinnyt, että valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä osakehankintoihin on osoitettu eduskunnan päätettäväksi vain 360 miljoonaa markkaa. Me tiedämme, että monet yhtiöt tarvitsisivat yksin koko tämän summan ja enemmänkin. Oman ns. tuoreen rahan saaminen yhtiöihin muualta on siis välttämätöntä.

Ed. Vähäkangas lausui, että valtionyhtiöt ovat tuottaneet pitkään paljon enemmän kuin niihin on sijoitettu. Ei tämä ole näin. Me olemme pitkään pelanneet suunnilleen tasapainopelijärjestelmää. Muistamme, että meillä vuosittain aikaisemmin on ollut noin 500–600 miljoonan markan paikkeilla budjetissa valtionyhtiöihin sijoitettavaksi oman pääoman ehtoista osakesijoitusrahaa. Kun tässä vaiheessa tämäkin ehdotus on pudonnut 360 miljoonaan markkaan, on valitettavasti täysin selvä, että valtio on heikko omistaja. Pelkästään meillä kauppa- ja teollisuusministeriön puitteissa on 11 valtionyhtiötä, jotka tekevät miljardien investoinnit. Niistä suurimmat yksin tekevät usean miljardin investoinnit vuodessa. On täysin selvä, että 360 miljoonan markan omistaja ei tässä leikissä pärjää niin, että se kykenisi yhtiöitään kehittämään.

Tämän vuoksi hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmän selvitysten pohjalta. Useasti tässä yhteydessä on edelleen työryhmän johtopäätösten mukaisesti todettu, että valtion määräysvallan säilyttäminen on perusteltua kolmessa yhtiössä: Kemijoki Oy:ssä, Vapo Oy:ssä ja myös toistaiseksi Imatran Voima Oy:ssä. Muiden yhtiöiden omistuspohjan laajentaminen on perusteltua niin nopeasti kuin se toisaalta pääomamarkkinoiden sekä toisaalta yhtiöiden tuloskehityksen ja rahoitusaseman puolesta on mahdollista.

Tämä työ, joka siis alkoi viime hallituksen aikana, eteni siten, että työryhmä selvitti ensin peruseriaatteet valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamisesta. Sana yksityistäminen on tämän koko problematiikan yksinkertaistamista, ja

vaatisi malttia nyt meiltä jokaiselta harkita, mistä on todellisuudessa kyse.

Tämän peruslinjauskeskustelun jälkeen kauppa- ja teollisuusministeriön asettama toimikunta, kuten äsken lausuin, neuvotteli erikseen jokaisen valtionyhtiön kanssa. Minä pyysin tähän neuvottelujärjestelmään ns. meidän yhtiöidemme lisäksi vielä Postipankin ja Finnairin, ja olimme myös yhteydessä Alkoon, niin että voimme kattavasti katsoa, minkälaiset ovat investointitarpeet ja mitkä ovat pääomatarpeet valtionyhtiössämme. Näissä keskusteluissa ilmeni — jos jätän nyt pois oman ministeriöni ulkopuolella olevat yhtiöt — että niissä jokaisessa oli halu päästä järjestelmään jossa on mahdollisuus hankkia yksityistä pääomaa. Meidän valtionyhtiöidemme pääomarakenne on kansainvälisesti ajatellen erittäin heikko. Oman pääoman osuus on vaatimaton. Viitataan vain muun muassa ed. Luukkaisen erinomaisen hyvään ja asiantuntevaan puheenvuoroon. Mikäli tässä nopeasti horkutettaisiin pysyvää omistussuhdejärjestelmää, kyllä meidän valtionyhtiömme joutuisivat mm. luotonotossa aivan erilaisen sihdin alle, mikäli valtio ns. pääomistajana poistuisi joukosta. Se vain tarkoittaa sitä, että ilman tällaista valtion takanaoloa näillä pääomarakenteilla ei kilpailukykyisesti kyetä luottomarkkinoilla oikeastaan minkään valtionyhtiön puitteissa meillä liikkumaan. Esimerkiksi Nesteellä, joka on hyvin hoidettu suuri yritys, jolla on suuri liikevaihto, oman pääoman osuus on vaatimaton liikevaihtoon verrattuna, ja sekin joutuu operoimaan hyvin laajasti kansainvälisillä markkinoilla.

Tämän johdonmukaisen työn seurauksena saatoimme jo syksyllä nähdä, että meidän on valmistauduttava tässä tehtävässä mahdollisimman pian eteenpäinmenoon siten, että tehdään jokaiselle yhtiölle oma ohjelmansa, jonka ohjelman puitteissa toimitaan, sitten kun aika on kypsä, sitten kun yhtiön tuloskehitys on sopiva. Voisin yhtyä ed. Aittoniemen sanaan: ei tällä tulokunnolla ja tällä järjestelmällä monikaan meidän yhtiöstämme ole sellainen, joka kiihottaa ostajia. Siellä on joukossa sellaisiakin, joilla ei olisi ostajia. Ensin pitää olla tulokunto järjestettynä, sitten pitää olla tämä yhteiskunnallinen pääomarakenne kunnossa niin meillä kotimaassa kuin myös niissä maissa, joissa ylijäämätalouksien kautta syntyy pääomia, jotta kyetään normaalilla oikealla tavalla houkuttelemaan yksityisiä pääomia meidän valtionyhtiöihimme.

Sen vuoksi me jo syyskuussa halusimme laittaa tämän asian liikkeelle. Kyllä minäkin pahoit-

telen, niin kuin valiokunnan herra puheenjohtaja myös asiallisesti oudoksui, että nyt olemme tässä vaiheessa. Kyllä me odotimme, että tämä asia olisi ollut paljon aikaisemmin eduskunnassa esillä. Ei tunnu nyt kovin mukavalta, kun melkein samanaikaisesti käsittelemme normaalibudjettia. Emme osanneet odottaa näin hidasta menettelyä.

Kun tämän työn yhteydessä on näin menetelty, me olemme halunneet ja minäkin monessa puheenvuorossa olen halunnut nimenomaisesti painottaa sitä, että kyse ei ole valtionyhtiöidemme rysäyksenomaisesta myymisestä eikä yleensä ottaen mekanismista, jossa ainoastaan tuumattaisiin valtion omistamien osakkeiden myymistä jollekin ulkopuolisille. Ei siitä näille valtionyhtiöille mitään pääomarakenteen vahvistusta tule. Jos valtio omistaa osakkeet, ne rahat menevät valtion yleiseen kirstuun. Tämän työn yhteydessä jokaiselle yhtiölle usean vuoden aikajänteellä, vaikka 1—10, tehdään strateginen ohjelma ja katsotaan, minkälaisia strategisia liittoutumia, minkälaisia mahdollisia fuusioita, minkälaisia yhteistyöjärjestelmiä, minkä laatuaisia emissio-osakeanteja järjestämällä yleensä voitaisiin saada yksityistä pääomaa ja lisää voimaa näihin yhtiöihin. Jos me järjestämme osakeanteja, ei se tarkoita, että me myymme omistamiamme valtion osakkeita. Me haluamme järjestää tämän siten, että se pääoma, joka muodostuu, tulee valtionyhtiöihin sisälle niitä vahvistamaan eikä, ”valitettavasti”, kollegani Iiro Viinasen kassaan, jossa myös kyllä rahaa voimakkaasti tarvittaisiin. Ei tässä muuten ole yhtiöitä vahvistavaa strategista merkitystä. Kuten jo sanoin, tämä työ alkoi ministeri Suomen johdolla erinomaisen hyvin viime hallituksen aikana, ja olemme sitä johdonmukaisesti jatkaneet.

Tämä liittyy myös toiseen kysymykseen, joka on ulkomaisten investointien vapauttaminen meillä Suomessa. Te varmasti muistatte professori Rissasen komiteanmietinnön, joka luovutettiin KTM:lle viime kesänä. Tämä komiteanmietintö oli sisällöltään erittäin hyvä, se oli monipuolinen ja hyvin tehty, ja se oli erinomaisen pitkälle yksimielinen. Komiteassa olivat edustettuina keskeiset poliittiset ryhmittymät, keskeiset etujärjestöt, ja mietintöön sisältyi ainoastaan yksi eriävä mielipide, joka tuli SAK:n taholta ja koski pelkästään konserniyhteistyötä. Kaikissa muissa suhteissa komiteanmietintö oli yksimielinen, ja sen sisältö oli hyvin suoraviivainen. Sen sisältö oli, että Suomen täytyy nopeasti liberalisoida ulkomaisia investointeja koskeva lainsääd-

däntö, joka on pääsääntöisesti vuodelta 39, tehty kriisioloissa ja kriisiajan ajattelumeiningeissä. Se tarkoittaa sitä, että me valmistelemme myös tämän asian eduskunnalle sellaisen aikataulutoimomuksen kera, että me voisimme päästä uudenlaiseen lainsäädäntöön vuoden 93 alusta.

Näin siis talouspoliittinen ministerivaliokunta määritteli ne periaatteet, joiden pohjalta valtionyhtiöitä koskevia omistusjärjestelyjä voidaan suorittaa. Keskeistä on, että ratkaisut tehdään yhtiökohtaisesti. Ja eduskunnalla on mahdollisuus ottaa kantaa suunniteltuihin toimenpiteisiin kunkin yhtiön kohdalla erikseen silloin, kun hallitus pyytää eduskunnan suostumusta valtion enemmistöasemasta, määräysvallasta tai määrävähemmistöstä luopumiseksi.

Kuten ilmeni, nyt käsiteltävänä olevassa kulu- van vuoden toisessa lisätalousarvioesityksessä hallitus pyytää eduskunnan suostumusta määräysvallasta luopumiseksi Enso Gutzeit Oy:ssä, Enso Gutzeit Oy:ssähän valtion osuus on tällä hetkellä muistaakseni 50,2 prosenttia osakemistuksesta, sekä Outokumpu Oy:ssä sekä määräenemmistövallasta luopumiseksi Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä. Järjestelyjen tarve perustuu edellä selvittämiini syihin. Siis me tarvitsemme välttämättä liikkumatilaa, jotta tästä järjestelmästä tehdään kiinnostava ja olisi mahdollisuus mahdollisimman tehokkaasti (Puhemies: 15 minuuttia!) saada yksityistä pääomaa yhtiöihin. Järjestely on tarkoitus toteuttaa, niin kuin esityksessä todetaan, pitkän aikavälin kuluessa. — Herra puhemies! Tässä nyt pari minuuttia saattaa mennä yli. — Lisäksi esitetään, että Valmet Oy:ssä voidaan toteuttaa osakkeiden käyvän hinnan alittavalla kurssilla suunnattu osakeanti yhtiön niille vähemmistöosakkaille, jotka merkitsivät Valmet Oy:n osakkeita ensimmäisen yleisöannin yhteydessä 88.

Käsiteltävänä olevassa kulu- van vuoden toisessa lisätalousarvioehdotuksessa hallitus esittää ns. suhdannelainojenkin osalta uutta, mutta koska määräaikani on täysi, haluaisin oikeastaan palata uudelleen tähän suhdannelainakysymykseen, jossa menee kahta minuuttia pidempi aika.

Ed. V ä h ä k a n g a s : Arvoisa puhemies! Muutama kysymys ministerille.

Mainitsitte tästä selvitystyöryhmästä, joka on selvittänyt valtionyhtiöiden omistuspohjan muutoksia. Milloin mietintö on yleisesti saatavissa? Nyt kuulumme ministeriltä joitakin otteita siitä. Tiedustelin sitä kauppa- ja teollisuusministeriöstä, mutta se on kuulemma salainen paperi. Näi-

den asioiden yhteydessä olisi hyvä, ettei olisi tällaisia salaisia papereita vaan kansanedustajatin voisivat perehtyä asioihin omien kykyjensä ja halujensa mukaan. Milloin mietintö olisi saatavissa?

Mitä tarkoitettiin tällä, että aina tulee aluepoliittinen näkökulma säilymään? Mikä se näkökulma on? Onko se sama kuin ”Maaseutu eläväksi”, kun maalattiin ladon seinään yhtenä syksynä komeita värijulisteita ”Maaseutu eläväksi”? Ei se minusta siitä paljoa virkistynyt. Siinäkin oli jokin näkökulma, mutta se ei aiheutanut mitään käytännön toimenpiteitä.

Ja lopuksi olen ministerin kanssa edelleenkin eri mieltä niin kauan kuin saan varmat luvut: Eikö ole niin, että 80-luvulla vuoteen 89 saakka valtionyhtiöt tilittivät yhteiseen kirstuun enemmän rahaa kuin valtio osakepääomiin sijoitti?

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Olen ministerin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että Suomen täytyy nopeasti liberalisoida ulkomaisia investointeja koskevan lainsäädäntönsä. Mutta vaikka meillä olisi äärettömän vapaamielinen laki, se ei vielä takaa tänne ulkomaisia sijoituksia. Nimittäin jos ja kun Suomen valuutaturssipolitiikka on niin epävakaa pohjalla kuin tänä syksynäkin on nähty, suhtaudun hyvin skeptisesti siihen, että ulkomaisia investointeja tänne tulisi laajemmassa mittakaavassa. Lisäksi mielelläni kuulisin edes kahden minuutin spotin suhdannelainakuvioista, jos se olisi mahdollista.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Minulla henkilökohtaisesti ei ole minkäänlaisia ideologioita esteitä sille, että valtionyhtiöt yksityistetään, sen kuin vain. Neste, Finnair, Alko, kyllä nämä joutavat mennä yksityisille, kun vain olisi joku, joka ostaisi ne. Olen ed. Vähäkankaan kanssa sen sijaan aivan samaa mieltä siitä, että valtionyhtiöiden yksityistämispolitiikassa täytyy kyllä säilyttää järki. Ministerikin sanoi, että aluepolitiikka ei ole poistunut syistä, minkä vuoksi valtion täytyy yrityksiä ja yhtiöitä säilyttää itsellään. Mutta nyt lisäbudjettiesityksessä on ihan toisin, eli tässähän valtio luopuu määräenemmistövallasta Veitsiluoto Oy:ssä, ja sitä minä en hyväksy.

Toinen asia: Miksi yksityistämiset aloitettiin selluhyhtiöistä? Olisi yksityistetty ensimmäisenä Neste tai Alko. Kyllä ne olisivat joutaneet yksityistettäväksi, ja ne olisi ollut paljon helpompi yksityistää kuin ottaa esimerkiksi Veitsiluodosta määräenemmistövalta pois tällaisena aikana.

Toinen seikka on ulkomaisten investointien vapauttaminen. Sitä kyllä todella tarvitaan, ja yksityistämisen olisi pitänyt lähteä tästä päästä, eli olisi pitänyt valmistella ensin tämä lakiesitys eduskunnalle. Esimerkiksi Masa-Yardsin tapaus osoittaa, että jotain vikaa on meidän teollisuus-yritystemme terävässä päässä, kun mikään ei näy kannattavan, mutta heti, kun tulee ulkomainen omistaja, tehdään tulosta. Toisaalta valtion omakin politiikka vaikuttaa hieman kaksinaismoralistiselta. Se on menemässä mukaan tukemaan telakkateollisuutta, vaikka käsittääkseni tämä on aivan vastoin kauppa- ja teollisuusministeriön omaksumaa linjausta.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! Vastaan ensin lyhyesti ed. Vähäkankaalle, miksi mietintö on ns. salainen paperi. Ei se ole sen kummallisemmin salainen, mutta se on selvitys, joka sisältää kunkin valtionyhtiön antamia luottamuksellisia tietoja. Ne ovat neuvottelupapereita ja sellaisia kilpailutietoja, joita yleisen käytännön mukaisesti ei anneta yleiseen käyttöön. (Ed. Vähäkangas: Eikö edes eduskunnalle?) — Eduskunnalle annetaan tietysti sen käytännön mukaisesti, mitä mistäkin yhtiöstä annetaan, mutta ei eduskunnalle yleisen käytännön mukaisesti anneta sellaisia tietoja, jotka saattavat mennä kilpailijan tietoon. Kyllä me luotamme siihen, ettei täältä mikään mene kilpailijoille, mutta saattaa eduskunnasta hukkuakin.

Aluepoliittinen näkökulma, jota ed. Vähäkangas vähän epäili, minusta on mitä voimakkaammin esillä juuri Veitsiluoto Oy:ssä. Veitsiluodon tilannetta on tutkittu ja selvitetty kesästä lähtien, ja minusta tuntuu, että siinä on löytmässä ratkaisu, jossa itsenäistä Veitsiluotoa tuetaan ilman muiden yhtiöiden strategista liittoutumista ja jossa painavana syynä juuri on aluepolitiikka. Tämä yhtiö koetaan hyvin voimakkaasti sen alueen omana yhtiönä ja minusta aivan perustellusti, ja sen olemassaolo täytyy turvata. Me olemme tekemässä vielä eräitä lisäselvityksiä valuuttakurssin muutoksen aiheuttamista vaikutuksista, ja siihen asiaan palataan lähiviikkoina. Kyllä siis aluepolitiikka on voimakkaasti näissä asioissa mukana.

En lähde väittelemään ulkomuistista, minkä verran valtionyhtiöt tilittävät, minkä verran sijoitettiin. Siinä on yleensä ollut tällainen plus minus nolla -peli. (Ed. Vähäkangas: Satoja miljoonia vai enempi?) Tällä hetkellä valitettavasti molemmat puolet ovat erinomaisen huonot.

Huonoinakin aikoina valtiollahan on tapana ollut prosentuaalinen tuotto vaatia osakkeiltaan.

Olen iloinen, että ed. Luukkainen on samaa mieltä investointien vapauttamisesta. Nämä kulkevat käsi kädessä. Ei ole sellaista rahaa, joka tänne lähtisi vain seikkailumatkalle. Investointi ja mukaantulo meidän valtionyhtiöihimme ovat yhteisiä asioita. Muun muassa minä olen voinut havaita neuvotteluissa eräiden ylijäämätalouksmaiden edustajien kanssa, että tähän kolmantena liittyy aina myös Suomen integraatioratkaisu. Sijoittajan täytyy olla myös kohtuudella varma siitä, millä tavoin täällä tehty tavara voidaan markkinoille viedä.

Minä yhdyin myös siihen, että meidän tempoilava valuuttakurssipolitiikka on sellainen uhka, joka on ollut pelkona ulkomaisille investoinneille. Meillä valitettavasti investointien suhde on tällä hetkellä erinomaisen heikko. Ehkä, muistini mukaan, kun me investoimme 40 ulos, niin tänne investoidaan 5 sisään ulkomailta. Se ei ole kehittyneen maan tunnusmerkistön mukainen.

Ed. Ukkola kysyi, miksi tässä on nyt ainoastaan selluyhtiöt. Ei tässä ole puhtaasti selluyhtiöt. Siellähän on Valmetkin mukana. Se johtuu nykyisestä osakepääomarakenteesta ja meillä voimassa olevasta lainsäädännöstä valtionyhtiöistä. On tultu sen verran lähelle niitä jo voimassa olevia rajoja, että jotta voitaisiin yksityistä pääomaa edelleen houkuttelevasti saada sisään, pitäisi näitä rajoja muuttaa. Siellä ei ole niin sanotusti tilaa enää. Siitä se johtuu näiden yhtiöiden osalta.

Ed. Ukkola mainitsi myös Nesteen. Nesteen osalta on aloitettu meidän suostumuksellamme valmistelut yksityisen pääoman hankkimiseksi Nesteeseen. Mutta kun Nesteessä on hyvin pienet muut osakeomistukset kuin valtio, siellä nykyisen lainsäädännön mukaisesti on reippaasti tilaa tehdä näitä operaatioita ilman meidän, siis eduskunnan eli pääomistajan, nimenomaista suostumusta. Nesteellä on erinomaisen suuri pääomatarve. Lausuin aikaisemmin, että meillä on 360 miljoonaa yhteensä kaikkiin valtionyhtiöihin, Nesteen strategiana on päästä noin 25:n, jopa 30 prosentin voi sanoa ”omavaraisuusasteeseen” öljynhankinnassa ja hankkia Pohjanmeren öljyosuuksia tätä vastaavassa määrin. Nämä valitettavasti ovat kaikki monen miljardin investointeja. Meidän on siis löydettävä sinnekin pääomia, joita me emme saa täältä niin kuin tiedämme. Valtion budjetti on niin rasitettu.

Kun sanoin, että muutaman sanan lausun näistä suhdannelainoista, niin mehän olemme

aloittaneet tämän jo kesällä ensimmäisessä lisämenoarviossa, ja nyt suhdannelainojen määrä lähes kaksinkertaistetaan. Ensimmäisessä lisäbudjetissa Kera sai oikeuden myöntää suhdan- nesyistä vaikeuksiin joutuneille pienille ja keski- suurille yrityksille matalakorkoista suhdannelai- naa 300 miljoonaa markkaa. Nyt Keralle esite- tään lisää myöntämisvaltuutta 200 miljoonan markan edestä. Kun sitä kirjaa olette tutkineet, perusteet ovat hivenen erilaiset. Tämän 200 mil- joonan markan osalta pyritään hivenen enem- män painottamaan kehittyneen teknologian hyödyntämistä.

Keskustelun yhteydessä kahdessakin puheen- vuorossa oli esillä se, erityisesti ed. Luukkaisen puheenvuorossa, että suhdannelainoja pitäisi voida myöntää myös muualle kuin Keran toimialueelle. Tämä huomio on kyllä erinomai- sen merkittävä, ja me olemme sen myös vakavasti huomioineet kauppa- ja teollisuusmi- nisteriössä. Minä toivon, että meillä olisi vielä mahdollisuus suhdannelainojen käyttämiseen myöhemminkin ensi vuoden aikana, ja kyllä näkemykseni mukaisesti silloin tulee laventaa suhdannelainojen myöntämisalueeksi koko maa. Tokko ehdimme tässä aikataulussa eikä tekni- sestikään ehkä ei ole viisasta muuttaa Keraa koskevaa lainsäädäntöä. Se on tulossa muutoin meillä käsittelyyn lähiaikoina. Tarkoitus on myös, että uusi lainsäädäntö olisi käytössä vuo- den 93 alusta siten, että siinä myös tuotaisiin esille alueproblematiikka. Me joudumme sitten jollain muulla järjestelmällä hoitamaan Keralle mahdollisuuden myöntää suhdannelainoja koko maahan. Tästä ei ole kuitenkaan päätöksiä teh- ty, mutta tällainen paine on aivan ilmiselvästi olemassa.

Ensimmäisen jakokerran kokemukset puolta- vat selkeästi suhdannelainajärjestelmän jatka- mista. Lainojahan kysyttiin Keralta erittäin run- saasti, ja yrittäjien sekä yrittäjäjärjestöjen arviot järjestelmästä ovat yksisuuntaisen myönteisiä. Tämä on tietysti luonnollista, koska lainan eh- dot ovat varsin edulliset. Viiden vuoden lainan kaksi ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaat. Korko on näiden vuosien aikana vain 8 prosenttia. Kolmelta viimeiseltäkin vuodelta korko on vain 10,5 prosenttia.

Edulliset ehdot ovat suhdannelainojen perus- ominaisuus. Juuri niiden avulla luodaan perus- teiltaan terveille yrityksille siltä tämän toivotta- vasti nopeasti loppuvan lamakuilun ylitse. Saa- tujen kokemusten mukaan voidaan arvioida, että suhdannelainat täyttävät niille asetetun ta-

voitteen, joten perustelut myöntämisvaltuuden lisäämiselle ovat hyvät.

Suhdannelainajärjestämähän sisältyi yhtenä osana hallituksen jo toukokuun alkupuolella tekemään periaatepäätökseen yritysten toimin- taedellytysten vahvistamisesta. Periaatepäätös, jonka vaikutuksiltaan keskeiset osat muodostu- vat palkkasidonnaisten työnantajamaksujen alennuksista, parantaa yritysten rahoitustilan- netta tänä ja ensi vuonna laskelmien mukaan lähes 9 miljardilla markalla.

Meillä on — ehkä myöhemmässä keskuste- lussa tulee yksityiskohtaisemmin esille — myös tehty huomattavia muitakin parannuksia tekno- logian, koulutuksen ja viennin edistämisen kaut- ta meidän yrityksillemme. Olen ymmärtänyt, että siinä linjauksessa myös eduskunta on ollut hyvin tiiviisti mukana ja tukenut hallituksen toimintaa erityisesti pk-sektorin sisällä, koska helposti käy niin, että näitä toimenpidemalleja rakennetaan pääsääntöisesti suuryrityksille. Hallitus tulee nyt kiinnittämään myös voimakas- ta huomiota siihen, että pk-sektori tulee huomi- oon otetuksi. Voi sanoa, että varsinkin tehdystä valuuttakurssipäätöksestä, josta emme pitäneet, pk-sektori kärsi merkittävästi. Pk-sektorilla luonteensa mukaisesti on suhteellisen vähän va- luuttapohjaisia tuloja, mutta sen sijaan viime vuosien kehityksen kautta paljon valuuttapoh- jaisia lainoja, ja niille tämä ratkaisu oli voimak- kaasti miinusmerkkinen.

Ed. T e n h i ä l ä : Herra puhemies! Haluai- sin todeta ed. Ukkolalle, joka mainitsi näistä yrityksistä, jotka tässä ovat todettuja, tilanteena sen, että tässä puhutaan ennen kaikkea KTM:n alaisista yrityksistä, ja sitä muutakin yritystoi- mintaa on, mutta valitettavasti kaikki eivät kuu- lu KTM:ään.

Ed. Vähäkankaalle haluaisin todeta sen, että me olemme melkoisen paljon saaneet yksityistä- misestä kylläkin tietoa jo siitäkin raportista, jota on käsitelty. Se on ollut määrättyllä lailla meidän käytössämme, ja tulemme saamaan, niin kuin olemme halunneet, KTM:ltä erityisselvityksen, jonka ministeri tulee antamaan. Tosin se koskee lähinnä ensi vuoden varsinaista budjettia ja on tältä osalta myöhäinen.

Mitä täällä mainittuihin suhdannelainoihin tulee, erityisesti kauppa- ja teollisuusjaostossa on keskusteltu myöskin Valtiontakuukeskukses- ta, sen asemasta ja sen riskirahoittamisesta. Se on nähty ennen kaikkea ajatellen Etelä-Suomen pienyrityksiä hieman ongelmalliseksi, koska on

todettu useissa yhteyksissä, että Valtiontakuu-keskus ei aina halua ottaa pienten yritysten kannalta sellaista riskiä, joka meidän mielestämme pitäisi ottaa. Tässä tilanteessa se riskin ottaminen saattaisi olla parempi kuin suhdannelainojen myöntäminen. Sen vuoksi olisi toivottavaa, että kun ensi vuoden budjettiin vielä mahdollisesti tulee muutoksia hallituksenkin taholta, niin Valtiontakuu-keskusta käsiteltäisiin tässä yhteydessä ja sen mahdollisia toimenpiteitä. Erityisesti kun ministeri kertoi, että Keran laajentaminen Etelä-Suomeen ei ole vielä ihan mahdollista, olisi toivottavaa, että tätä tilannetta korvaisi juuri Valtiontakuu-keskus.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Pysyn puheenvuoroni myöskin ed. Ukkolan puheenvuoroon.

Kun ed. Ukkola ihmetteli, minkä vuoksi yksityistämistä ei aloitettu Nesteestä tai Alkosta, tässä suhteessa voi yhtyä sekä ed. Tenhiälän että ministerin puheenvuoroon, erityisesti ministerin puheenvuoroon siitä, että tarve on ylivoimaisesti suurin oman lisäpääoman saamiseksi juuri näillä sellutehtailla.

On myöskin muistettava, että näillä yhtiöillä on toki investointitarvetta aluepoliittisista näkökulmista edelleenkin. Esimerkiksi otan oman maakuntani alueella jo toimivan Enso-Gutzeitin tehtaan Varkaudessa, jonne odotamme lisää kapasiteettia huomattavasti. Maakuntamme on metsämaakunta. Sinne jää metsiin lahoamaan puita ennätysmäärin, ja toivomme, että niille olisi käyttöä. Tässäkin mielessä minusta yksityistämistie on viisas. Me osaamme tehdä puusta sellua ja osaamme tehdä paperia. Ihmettelen, miksi emme jatkaisi tällä hyvällä perinnöllä, joka meillä jo on. (Ed. Vähäkangas: Ei omistuspohja osaamista ratkaise!) Toivon, että ministeri erityisesti huomioisikin tämän puolen asiasta ja käyttäisi sitä hyväksi. Tämä on Suomelle itse asiassa ihan kohtalonkysymys.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Ministerin puheenvuorot valtionyhtiöiden tulevaisuudesta ja aiheesta nyt käyty keskustelu osoittavat valiokunnan puheenjohtajan esittämän ja vastalauseessa ilmenevän arvostelun hallituksen menettelyä kohtaan olevan vähintään kohdallaan.

On syytä korostaa sitä seikkaa, mikä sosialidemokraattien ja vihreiden Hannele Luukkaisen vastalauseessa sanotaan, koska ministeri ilmoitti täällä, että kustakin valtionyhtiöstä käydään

keskustelu erikseen ja omalla kohdallaan. Meidän vastalauseemme lause kuuluu näin: ”Valtion roolista teollisuusyritysten omistajana ei ole käyty yhteiskunnassamme perusteellista keskustelua eikä asiassa ole kuultu eduskunnan mielipidettä.” Onko todella niin, että kauppa- ja teollisuusministeriö ei tulevien toimiensaakaan valmistelussa kaipaa eduskunnan mielipidettä ja eduskunnan kannanottoja, kun valtionyhtiöiden tulevaisuutta suunnitellaan ja niistä päätetään. Tämä on todella tärkeä ja todella suuri kysymys.

Kun tiedän ministeri Juhantalon hyvin nykyaikaiseksi ministeriksi ja kun hän totesi nämä neuvottelut ja yhteydenpidot valtionyhtiöihin näissä asioissa, niin tietysti kiinnostaa nykyaikaisuuden vuoksi se seikka, millä tavalla hän on omalta osaltaan pyrkinyt ottamaan huomioon nykyaikaisen osallistumisjärjestelmän kautta tulevan palautteen. Onko hän kokonaan esimerkiksi sivuuttanut valtionyhtiöiden henkilöstön mielipiteet tulevaisuuden kaavailuissa? Siltä ainakin vaikuttaa.

Ed. M ä k i - H a k o l a : Herra puhemies! Suhdannelainat olivat varsin tarkoituksenmukainen asia. 300 miljoonalla markalla pelastettiin kehitysalueilla monta vararikkoa ja ilmeisesti pelastetaan lisää 200 miljoonalla. Kuitenkin pitää varoittaa ministerin kannasta — ministeri oli varovainen, se ei ollut vielä kantakaan — että lainoitusalueita laajennettaisiin koko maahan. Silloin täytyisi tietysti, että tällä olisi jotain merkitystä, rahamäärää tavattomasti lisätä. Meillähan oli yksi rahoituslähde, Investointirahasto, jolla rahoitettiin aikanaan Etelä-Suomen sekä keskisuuria, pienempiä että suurempia firmoja, mutta se äskettäin sulautettiin Postipankkiin. Täytyisi tietysti katsoa jotain vastaavaa tulevaisuudessakin tämän osalle, ettei maaseudun autioitumista tällä vielä vielä edistetäisi.

Lopuksi, herra puhemies, sanoisin tähän, että vakuuksista kai nyt alkaa lähinnä olla kyse. Keskustelussa viitattiin valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaostoon. Kyllä siellä tuli esiin tämä asia, että ilmeisesti nyt alkaa olla tilanne pkt-yrityksissä nimenomaan kehitysalueilla se, että vakuuksista on kyse. Sen takia kannattaa siihenkin asiaan tulevaisuudessa paneutua.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttilalle haluan huomauttaa, että tässä vaiheessa ei ole

yksityiskohtaisia neuvotteluja käyty henkilöstöjärjestöjen kanssa johtuen siitä, että kyse on ollut pelkästään pääomarakenteesta ja pääoman hankkimisesta. Perussuunnitelmissa on luonnollisena osana se, että mikäli osakejärjestelmiä käytetään pääomarakenteen kehittämisessä, silloin henkilöstöannit ovat aina luonnollisesti yhtenä osana mukana. Henkilöstön kanssa keskustellaan erikseen kussakin yhtiössä.

Minä haluaisin muistuttaa ed. Lahti-Nuuttialaa siitä, että meillä on voimassa oleva laki valtionyhtiöistä ja mikäli me haluamme niissä prosenttiosuuksia muuttaa, ne automaattisesti tulevat jokainen vuorollaan eduskunnan käsittelyyn, mikäli voimassa olevan lain prosenttiosuuksia halutaan ohittaa ja pienentää. Automaattikka varmistaa sen, että eduskunta on jokaisesta yhtiöstä hyvin tarkoin selvillä.

Ed. Mäki-Hakola on aivan oikeassa siinä, minkä vaaran aiheuttaa koko maata kattavan suhdannelainajärjestelmän luominen. Se on ongelma: silloin tarvittaisiin paljon pääomia. Mutta toisaalta on myös perusteltua se, että Kehitysaluerahaston toimialan ulkopuolella on yrityksiä, joita pitäisi auttaa.

Puheenjohtaja Tenhiälä viittasi siihen, mitä muita toimenpiteitä olisi tehtävissä. Meillä on parhaillaan valtion takausmahdollisuuksien laajentaminen vireillä ja tutkimuksen alla sekä myös verovelkojen maksuaikojen pidentäminen. Tällä tavoin pyritään joustavuutta löytämään yrityksille.

Meidän takausjärjestelmässämme on vain se vaikea tilanne, että meidän neuvostokauppamme sitoo voimavaramme erinomaisen tiukasti. Niin kuin julkisuudessaakin on ollut tietoja, me sekä joudumme mahdollisesti siellä lisäpanostuksiin että on syytä meidän eduskunnan kautta harkita lisäpanostusta, jotta voisimme yrityksiamme jelpata.

Ed. Polvi: Herra puhemies! Kun valtion osakeyhtiöön sijoittamalla pääomalla ja saamalla osinkotuotoilla pitäisi olla merkitystä arvioitaessa yhtiöiden yksityistämistä ja ministeri Juhantalolla ei ollut tämä suhde tiedossa, niin kerrattakoon. Viime vuonna osakepääomasijoituksiin käytettiin 369 miljoonaa markkaa ja niistä saatiin osinkoina 713 miljoonaa markkaa eli käytännössä kaksinkertainen määrä. 7 miljardin markan osakepääomalle saatiin siis 10,2 prosentin tuotto.

Luettakoon sitten tilintarkastajien kannanotto: "Valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden kan-

nattavuus heikkeni tuntuvasti kertomusvuonna. Tästä huolimatta ne maksoivat edellisvuosia enemmän osinkoja valtiolle. Valtion osinkotulot yhtiöistä olivat kertomusvuonna noin kaksinkertaiset verrattuna valtion maksullisiin lisäisjoi-
tuksiin. Kokonaisuutena ottaen valtion yritys-
toiminta oli siis varsin kannattavaa omistajan
näkökulmasta. Tämä tosiseikka on syytä ottaa
huomioon harkittaessa valtionyhtiöiden pää-
omahuollon ja omistuspuhjan kehittämistä tule-
vaisuudessa." Lähinnä tiedoksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Minä olen ed. Mäki-Hakolan kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että Keran toimialuetta ei missään nimessä pidä laajentaa koko Suomen alueelle. Silloin siitä menee alkuperäinen ajatus pois. Etelä-Suomessa olevia pieniä ja keskisuuria yrityksiä on tuettava jollain muulla konstilla kuin suhdannelainoilla.

Silloin kun ensimmäiseen lisäbudjettiin tuli 300 miljoonaa markkaa, suhdannelainoja varten, vaadittiin tai puhuttiin, että pitäisi olla 500 miljoonaa markkaa ja sitä nipistettiin. Sen jälkeen tilanne on huomattavasti kiristynyt kehitysalueilla niin, että tämä uusi lisä, 200 miljoonaa markkaa, ei riitä juuri mihinkään.

Minä olisin sanonut, kun ministeri Juhantalo kerrankin on täällä ja kun erinomaisen hyvin hyväksyn valtionyhtiöiden yksityistämisen, että toivottavasti se merkitsee sitä, että kansanedustajat ja poliitikot eivät tulevaisuudessa ole enää kytkyksissä yhtiöihin sillä tavalla kuin tällä hetkellä ovat ja osaltaan ovat romuttamassa kansalaisten luottamusta poliittikkoihin. Jos näin on, niin minusta tämä on erinomaisen hyvä asia.

Kun ihmettelin, miksi sellutehtaita nyt yksityistetään, sanottiin, että ne tarvitsevat kipeimmin pääomaa. No, sanon, että sellutehtaita ei tällä hetkellä kyllä saa kaupaksi millään hinnalla.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Vahinko, että ed. Mäki-Hakola poistui salista. Nimittäin minusta ed. Mäki-Hakola on suotta mustasukkainen näiden suhdannelainojen laajentamisesta koko maan alueelle. Silloin kun yrityksiä kaatuu ns. kasvukesittymäalueella, se tarkoittaa myös sitä, että yritystoiminta tulee vaikeutumaan ns. kehitysalueilla. Eli nämähän ovat kuin saman lantin eri puolia.

Ed. Ukkolalle haluan todeta, että Kera voi auttaa yrityksiä paitsi pelkällä rahalla myös sillä

erityisasiantuntemuksellaan, joka sillä on. Olen todella sitä mieltä, että se erityisasiantuntemus olisi hyvä saada kaikkien yritysten käyttöön koko maassa. Se tulisi todellakin auttamaan yrityksiä ja yritystoimintaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! Kun ed. Polvi halusi vain tiedoksi laittaa, niin minä muistuttaisin, että meillä keskimäärin on ollut noin 500—600 miljoonaa markkaa valtionyhtiöiden osakepääoman korotuksiin. Nämä vuodet eivät aina mene tasan, ja tässähän on ollut erinomaisen hyvä tulovuosi, johon ed. Polvi viittasi. Viime vuosi oli poikkeuksellinen siinä mielessä, että valtio joutui sijoittamaan reippaasti muihinkin kuin omiin valtionyhtiöihinsä. Haarukat eivät ole normaalisti olleet tällaisia. Jälleen kerran tänä vuonna joudumme sijoittamaan erinomaisen paljon enemmän kuin kertyy, koska valtionyhtiöiden tila on niin ongelmallinen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 71
Lakialoite n:o 10
Toivomusaloitteet n:ot 75 ja 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Lakialoite n:o 82
Toivomusaloite n:o 1166
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 108
Lakialoite n:o 95
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 106
Lakialoite n:o 97
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ed. Laitisen ym. lakialoite n:o 99 laiksi työsuojelulain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

9) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 100 laeiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 13 §:n ja työturvallisuuslain 9 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan lakialoitteen tarkoituksena on parantaa tupakoimattomien ihmisten oikeuksia välttää passiiviselta tupakoinnilta. Aloitteessa pyritään rajaamaan yli 40-paikkaisten ravintoloiden ravintolapaikoista kolmannes tupakoimattomille asiakkaille. Aloitteessa täsmennetään myös tupakkalain antamaa suojaa tupakoimattomille työntekijöille määrittelemällä tupakansavulle altistuminen terveydelliseksi haitaksi työsuojelulaisissa. Tähän vedoten työntekijällä olisi oikeus vaatia työnantajaltaan sellaista työympäristöä, että hänen ei tarvitse altistua tupakansavulle.

Passiivisen tupakoinnin aiheuttamat terveyshaitat ovat tunnettuja. Ne ovat pitkälti saman kaltaisia kuin tupakoinnin aiheuttamat haitat. Tupakointi tunnetusti kasvattaa todennäköisyyttä sairastua mm. syöpätauteihin sekä sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksiin. On kuitenkin huomattava, että tupakanpolton aikaansaama sivusavu on haitallisempaa kuin tupakoitsijan hengittämä pääsavu. Mainittakoon, että sivusavussa on 3,5 kertaa enemmän tervaa, yli 6 kertaa enemmän nikotiinia ja melkein 7 kertaa enemmän hakea kuin tupakoitsijan sisäänhengittämässä pääsavussa. Oikeudelle välttää passiiviselta tupakoinnilta on siis vankat kansanterveydellisetkin perusteet.

Aloitteeni saama julkisuus suurimmassa päivälehdessämme kertoo oivallisesti julkisen tupakkakeskustelun tilasta. Tuon lehtiotsikon

myötä syntyi mielikuva, että haluaisin ”eristää” tupakoitsijat. Mistään tupakoitsijoiden pakko-hoidosta tässä aloitteessa ei kuitenkaan ole kysymys. Vaikuttaa siltä, että tupakoinnin aiheuttamien riskien vähentämisestä ja tupakoimattomien oikeuksista on jokseenkin mahdotonta herättää minkäänlaista keskustelua joutumatta leimatuksi vähintään jonkin asteiseksi uusmoralistiksi.

Jotta tupakoimattomien oikeuksien järjestyminen puolustaminen onnistuisi, on tarpeen korostaa passiivisen tupakoinnin kansanterveydellisiä vaikutuksia sekä sitä, että tupakoimattomien oikeus välttää passiiviselta tupakoinnilta ei nykyisessä lainsäädännössä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla.

Arvioiden mukaan ainakin 700 000 työssä käyvää ihmistä kärsii passiivisesta tupakoinnista. Miehistä 52 prosenttia ja naisista 68 prosenttia kokee altistumisen tupakansavulle jollain tavalla häiritseväksi, ja yli 90 prosenttia kannattaa työpaikkatupakoinnin rajoittamista.

Suhtautuminen oikeuteen välttää passiiviselta tupakoinnilta vaihtelee työpaikoilla. Heikommassa asemassa tältä kannalta ovat sellaiset työntekijät, jotka kärsivät tupakansavusta ja joiden työpaikalla väheksytään oikeutta olla kärsimättä siitä. Erityisesti tuollaisella työpaikalla työskentelevät henkilöt tarvitsevat lain suojaa oikeudelleen välttää passiiviselta tupakoinnilta.

Mainittujen tietojen valossa oikeus välttää passiiviselta tupakoinnilta vaatii nykyistä vahvemman lain suojan. Siksi toivon, että oikeudesta välttää passiiviselta tupakoinnilta käytäisiin avoin ja kiihkeä kansalaiskeskustelu ja tuon keskustelun ja tämän aloitteenkin myötä tupakoimattomien oikeudet välttää tupakansavuista ympäristöä paransivat kaiken kaikkiaan.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Ulla Anttila, joka on hyvin asiallinen ja älykäs kansanedustaja, mainitsi 9 tai 10 kertaa sanat ”passiivinen tupakointi” ja sen haitat ja vaarat. Kuitenkin on otettava huomioon se, että Suomessa on kansalaisvapaus, ja on otettava myös se huomioon, että heillekin, jotka haluavat tupakoida, täytyy suoda siihen mahdollisuus jossakin muuallakin kuin suljetussa tilassa kaupunkien ulkopuolella. Mielestäni tämä passiivisen tupakoinnin vaarojen korostaminen, ilman että niistä on pysyvää näyttöä, on alkanut mennä vähän liian pitkälle ja on tietynlaista huuhaa-hommaa. Käy pian sillä tavalla, että eduskun-

nassakaan ei ole tupakkamiehillä mahdollisuutta, vaaditaan jo eduskuntaan pääsemiseksi se, että sitoutuu olemaan tupakoimatta. Ei ole mitään järkeä tämän tyyppisissä touhuiluissa. Minä arvostan toki ed. U. Anttilan esitystä, tämä oli vain minun, kansanmiehen ja korpijäärän, ajatus, että nyt näissä mennään vähän liian pitkälle.

Tästähän voisi keksiä kaikenlaisia hauskojakin esimerkkejä, mutta ei tässä nyt enää, kun kello rupeaa näyttämään kummitusaikaa, viitsi lähteä niin pitkälle.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tupakanaisena minä tunnen koko ajan syällisyyttä siitä, että aiheutan harmia ja kiusaa lähimmäisileni. Olen yrittänyt olla huomaavainen tupakoitsija ja kysyä, saako polttaa jnp. Minusta nämä asiat ovat ihmisten kanssakäymiseen liittyviä asioita, kun työpaikassakin nämä asiat järjestetään, enkä minä missään tapauksessa tämmöiseen asiaan halua minkäänlaista lakia. Joku järki lainsäädännön ja lakien tuputtamisessakin täytyy olla.

Jos tosiaan halutaan laki laatia tällaisesta asiasta, silloinhan täytyy vaatia myös tupakkavaltuutettua, viran perustamista, ja täytyy olla lääketieteelliset opinnot ja mieluummin sosiaali-psykologiset myös. Mieluummin tietenkin täytyy olla kokemusta tupakoimisesta, että tietää, mistä sitten puhuu.

Toisin sanoen kannatan sitä, että tätä asiaa ei edes valiokunnassa käsitellä. Minusta tämä ei ole lainsäädännön arvoinen asia.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Eri näisten sosiaalipsykologisten opintojen jälkeen olen pyrkinyt saamaan tämän lakialoitteen sellaiseen muotoon, että ketään ei syöllistettäisi, vaan asiaa käsiteltäisiin todella sellaisessa vilpittömässä hengessä, että niille ihmisille, jotka eivät tupakoi, taattaisiin paremmat oikeudet kuin tällä hetkellä on.

Ongelmiahan ei ole sellaisessa tilanteessa, jos kaikki ihmiset käyttäytyvät niin korrektisti kuin ed. Ukkola toivoo. Valitettavasti asianlaita ei aina ole näin. Siitä minulle on kertonut mm. ”unohdettu kansa”, joka on soitellut useampaan kertaan tästä lakialoitteesta minulle ja tiedustellut, mitä he voisivat tehdä omalla työpaikallaan esimerkiksi sen tilanteen parantamiseksi, että heidän ei tarvitsisi kärsiä tupakansavusta. Eli tämä ongelma on tunnustettu.

Nykyistä tupakkalakiahan tietysti valvoo nykyinen hallinto, ja on selvää, että tällaiset lainmuutokset, joita olen esittänyt, eivät saisi aikaan mitään välttämätöntä tarvetta erityisen tupakkavaltuutetun tai vastaavan palkkaamiseen. Mutta siihen, että työntekijöillä tai ravintolan asiakkailta olisi oikeus vaatia sellaista tilaa, jossa heidän ei tarvitse kärsiä tupakansavusta, tarve on nykytilanteessa mitä ilmeisin.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Itsekin tupakoivana olen tietysti seurannut hyvin huolellisesti sitä tietoa, jota tupakan terveyshaitoista koko ajan tulee lisää. Tämänhetkinen lääketieteellinen tieto, sikäli kuin maallikkona voin päätellä, on aika murskaavaa tupakalle. Tupakalla on ehdottomia terveysriskejä. Meneillään on, kuten tunnuttua, oikeudenkäynti, jossa tulee pohdittavaksi tupakkateollisuuden vastuu menettelystään.

Ei ole mitään epäilystä siitä, ettei tupakka olisi todella terveydelle vaarallista. Sillä ei ole minkäänlaisia myönteisiä sosiaalisia puolia toisin kuin alkoholilla, joka liittyy kulttuuriimme kirkosta lähtien monella tavalla. Tässä mielessä minusta on hyvin vaikea puhua vapaudesta tupakoida sillä tavoin, että muut kärsivät. Ymmärän hyvin, että sen ihanan tunteen, joka tupakointiin liittyy, kukin voi nauttia itse, mutta sille ei voi antaa minkäänlaista oikeutusta vaikeuttaa toisten ihmisten elämänmenoa ja oleskelua.

Ed. Ulla Anttilan aloitteessahan vain aika maltillisesti pyritään rajoittamaan tupakointi kolmanneksessa asiakaspaikoista. Se ei ole missään mielessä kytkettävissä minkäänlaisiin perusoikeuksien tai -vapauksien rajoituksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 19. Kyselytunti on samoin ensi torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 23.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

